

2.6.3. UDAL-ARTXIBOA

ARTXIBO-PROZESUAK

DIRU-SARRERAK

Udal-bulegoen artean, Gizarte Orokorreko Alorrak bakarrik egin dio dokumentazio-**transferentzia** Udal Artxiboari; Akten departamentuak, hain zuzen ere:

- 2021eko Osoko Bilkuren Akten Liburua, 2 liburukitan.
- Osoko Bilkuraren saioen 15 espediente, 2020. urteari dagozkionak.
- Osoko Bilkuraren saioen 16 espediente, 2021. urteari dagozkionak.
- 2020ko osoko bilkuren espedienteen masterrak dituzten 14 DVD.
- Osoko bilkuren, Batzarren eta informazio-batzordeen liburu ofizialak, eta alkatearen eta zinegotzi ordezkarien ebazpenak, guztiak 2020. urtekoak: 40 liburuki.

Fototekak bost dohaintza partikular jaso zituen. Honakoak dira nabarmentzekoak, munta handikoenak baitira:

- Victoriano Juaristi funtsa: Haren bizitza pribatuarekin eta lanbide-jarduerarekin lotutako 67 argazki-dokumentu.
- Baltasar Soteras Eliaren funtsa eta bilduma pertsonala. Sendagilea izan zen lanbidez eta argazkilari amateurra. 14.825 originalek osatua dago eta erreproduktzioak hainbat formatutan daude.
- Emilio Zazu: 3.983 argazki, 2005etik 2019ra entzierroaren hainbat tartetan hartutakoak.

Era berean, 10 argazki-dokumentu erosi eta Fototekako Udal Bilduman sartu ziren:

- 6 postal-txartel, Gerardo Zaragüeta Zabaloren argazkiekin, Club Atlético Osasunako jokalarien erretratuekin, 1925eko hainbat futbol-partidutan.
- Postal-txartel 1, José Galle Gallegoren argazkiarekin, Julio Ruiz de Aldak 1926an Iruñera egindako bisitarena.
- Foto Mena-ren 3 argazki. Talde-erretratuak dira, 1987ko Sanferminen aurreko maioralen afarian.
- 1979ko Sanferminetako feriako lehen zezenketako argazki 1. Egile ezezaguna.

Azkenik, **liburutegi** osagarriaren funtsak 135 titulutan handitu ziren: 17 Nafarroako Gobernuako Argitalpen Funtsak eman zituen dohaintzan; 24, liburu-denda antikuariotatik erosi ziren, eta gainerakoak (94) 2022an argitaratutako liburuen erosketak dira.

SARBIDEA

A) Kontsultak aretoan

Urtean zehar, **1.374 erabiltzailek** kontsultatu zituzten funtsak han bertan: 1.225 kanpoko erabiltzaileak izan ziren (herritarrak) eta 149 barnekoak (Udal barnekoak).

Funtsik kontsultatuenak Fototekari dagozkionak izan ziren; gero, Eraikuntza Lizentzien espediente-serieak, biztanleen udal-errola eta bilduma hemerografikoa.

Aurrez aurreko kontsulta-datuei gehitu beharko litzaizkieke Novadoc aplikazioaren bidezko sarrerak, dela Fototekako funtsetara, dela Hemerotekako eta Liburutegiko bildumara. Programak ez digu hori kuantifikatzea ahalbidetzen.

B) Maileguak

Artxiboak ematen duen zerbitzuetako bat udal-bulegoendako espedienteen barne-mailegua da; bereziki, maiz egiten dira Hirigintza alorrera. 2022 zehar, 187 espediente mailegatu, eta 172 itzuli ziren.

Halaber, eta Udalean ohi denez, Batasunaren Pribilegioaren 599. Urtemugaren ospakizunaren karira, Protokolo alorrak bisita gidatuak antolatu zituen Udaletxea ikusteko, irailaren 2tik 9ra, eta harrera-aretoan erakusketa txiki bat apailatu zen, dokumentuak eta gaiari lotutako beste material batzuk ikusgai jartzeko, guztiak ere Artxibotik eramanak. Horrela, honako dokumentuak eta bibliografia-aleak mailegatu ziren, aipatu egunetan:

- Batasunaren Pribilegioaren jatorrizko agiria, Karlos III.a Nobleak 1423an emana.
- 1533ko maiatzaren 16ko Pribilegioaren kopia, eskuz idatzia.
- Jatorrizko agiriaren hiru edizio inprimatu: 1619koa, 1731koa eta 1773koa.
- Liburutegiko 3 ale: Leandro Olivierren foiletoa (1923), Concepción Martínez Pasamarren monografia (1995) eta udaletxeari buruzko argitalpen bat, José Luis Molínsen egina (1995).

Halaber, honako mailegu hauek utzi zitzaizkien **artxibo-** edo **museo-erakundeetako** erakusketetan ikusgai jartzeko:

- Karlismoaren Museoari, *Argia ilunantzean. Osasuna eta humanitarismoa gatazka belikoetan* erakusketarako, 2021eko urriaren 29an inauguratua eta 2022ko uztailaren 31ra arte luzatua:
 - Iruñera 1872ko maiatzaren 6an iritsitako 736 preso eta zauritu karlisten zerrenda, Oroketako gudua galtzearen ondorioz.
- Nafarroako Errege Artxibo Nagusiari, **Dos documentos Agramonteses y Beaumonteses** erakusketan ikusgai jartzeko, 2022ko urriaren 28tik 2023ko otsailaren 26ra arte. Bi dokumentuak Iruñeko Udal Artxiboko pergaminoen bildumatik eraman ziren:
 - Iruña, 1474ko urriaren 21a. Luis Beaumontekoak -Nafarroako Kondestableak- baimena eman zion Iruñeko hiriari beren alkabalak bildu zitzan, Joan II.aren eta infanta Leonorren jarraitzaileengandik defenditzeko behar ziren zaldi-tropak mantentze aldera (R. 245-240).
 - Erriberri, 1494ko apirilaren 15a. Joan Albretetako eta Katalina Foixkoa Nafarroako errege-erreginek Iruñean sartzea debekatu zieten Nafarroako Kondestableari eta Mariskalari, bai eta haien ahaide eta aliatuei ere.
- Madrilgo Historia Museoari *Francisco Pradilla Ortiz (1848-1921), más que un pintor de historia* erakusketarako (2022ko urritik 2023ko otsailera bitarte egindakoa), honako dokumentu hau:
 - *A Sarasate: Sus compatriotas*, 1882 aluma, urte hartan Erroman prestakuntza jasotzen ari ziren artista espainiarrek Sarasateri eskainia.

C) Erreproduktzioa

Artxiboak eskaintzen dituen zerbitzuen artean, bertako funtsen erreproduktzioa dago. 2022an, 19 eskaera bideratu ziren Hemerrotekarako eta, 62, Fototekarako. Halaber, 243 plano digitalizatu ziren, 76 erabiltzailek eskaturik.

IDENTIFIKAZIOA-DESKRIBAPENA

2022an zehar eta Fototekari soilik gagozkiola, Arazuri Bildumako dokumentuak digitalizatu eta deskribatzeko lanari eman zaio jarraipena (2021ean hasia), Novadoc informatika-aplikazioaren bidez, online kontsultatu ahal izateko. 2022an, 1.315 ale deskribatu ziren.

2022an, Baltasar Soteras Elíaren funtsa eta bilduma pertsonala jaso ziren dohaintzan, 14.825 argazkik baino gehiagok osatua. Ekarpen eskuzabal hori ikusarazteko eta aintzat hartzeko, argazkilariak formatu handian (30 x 40 cm) egindako 373 erreproduzioak Novadoc aplikazioaren bidez digitalizatzea eta deskribatzea erabaki zen, guztiak ere argazkilariak berak hautatuak hainbat erakusketa eta lehiaketatan aurkezteko.

Guztira, 8.779 Fototeka erregistro zeuden Novadoc aplikazioan sartuak 2022ko abenduaren 31n, ale soilen eta konposatuen artean, hau da, 12.848 dokumentu daude kontsultagai sarean.

Sarean kontsultagai dauden Fototeka Erregistroak (Novadoc programa)

Bilduma - Funtsa	Erregistroak	Piezak
Udal Bilduma (ale soilak eta konposatuak).	3.920	7.871
1938ko udal-memoria	98	98
Udal Informaziorako Buletina (ale konposatuak)	28	146
Iruñeko txokoak (1999-2007).	125	125
Konpartsa Bilduma	688	688
Zubieta y Retegui Funtsa (Entzierroak)	381	381
Zubieta y Retegui Funtsa (Pensamiento Navarro)	34	34
Herritarren memoria grafikoa - Covid-19	230	230
Arazuri bilduma	2.902	2.902
Baltasar Soteras Elía Funtsa (formatu handia)	373	373
GUZTIRA	8.779	12.848

ZABALKUNDEA

Egungo zezen-plaza eraiki zeneko mendeurrenaren ospakizuna zela eta, erakusketa bat antolatu zen: Iruñeko zezen-plazaren mendeurrena (1922 - 2022). *Iruñeko Udal Artxiboko ebokazioak, irudiak eta agiriak*, Javier Marquinezek komisariatua. Kondestablearen jauregiko areto gotikoan jarri zen ikusgai, 2022ko ekainaren 10etik abuztuaren 27ra. Muraria-ren zerbitzuak erabili ziren hura diseinatu eta koordinatzeko. Halaber, katalogo bat argitaratu zen, 1.000 alekoa, 6 euroan saldutakoa Kondestablearen jauregian bertan.

Erakusketan ibilbidea egin zen Iruñeko hiriak Erdi Aroko mendeetatik antolatutako zezen-jaialdietan zehar, bai eta zezen-plazen proiektuetan ere, Horrela, XVII. mendetik XIX.era bitarteko planoak, dokumentuak eta diseinu kartografikoak jarri ziren ikusgai, bai eta argazkiak ere. Gehienak Iruñeko Udal Artxiboko funtsetatik hartu ziren, baina kolaboratzaile batzuen argazkiak ere erabili.

KONTSERBAZIOA

Pergaminoen bildumaren instalazioa kontserbazio iraunkorrerako bermeekin bururaino eramateko, 39 kutxa erosi ziren, guztiak ere neurrira eta babes-materialekin fabrikatuak.

Halaber, eta egungo zezen-plazaren eraikuntzari buruzko erakusketa horren karira, Mapak, Planoak eta Marrazkiak bildumako hainbat agiri **zaharberritzeko** enkargua eman zitzaion Ana Isabel Martínez de Aguirreri:

- Antzoki berriaren kokapen-planoa. 1839-1842 aldean.
- San Nikolaseko Portaletik Gazteluko plazarako sarreraren plano, 1790.
- Diputazio Probintzialak zezen-plaza eraikitzeke utzitako lursail eta eraikinen plano, 1840.
- Gazteluko plazako zezenketetarako balkoien kokapen-planoa eta profilak, XVIII. mendea.
- Gazteluko plazako zezenketetarako hesiaren diseinua, XVIII. mendearen 1. erdia.
- Udal palkoaren oihalaren marrazkia, Gazteluko plazako zezen-plazan, XVIII-XIX. mendeak.
- Roque Jacinto Arteagaren zezen-plazaren proiektuaren oinplanoa eta sekzioa. XIX. mendearen 1. erdia.
- Pedro de Ansoleagaren zezen-plazarako proiektuaren oinplanoa eta fatxada, 1850.

Halaber, eta *Sarasateren albuma* Madrilgo Historia Museoari bere erakusketarako utzi zitzaiola eta, Nafarroako Artxibo Nagusiko zaharberritze zerbitzuetara jo zen, pieza horretan esku hartu zezaten.

DIGITALIZAZIOA

Era berean, Nafarroako Errege Artxibo Nagusia Udal Artxiboarekin aritu zen lankidetzan, Iruñeko zezen-plazen eta hesien proiektuen 9 planoak digitalizatzeko, guztiak ere aipatu erakusketan ikusgai jarriak.

Era berean, Prentsa historikoaren eta Mapak, Planoak eta Marrazkien bildumak digitalizatzeko proiektuari eman zitzaion jarraipena, aurreko urteetan abiarazia. Horrela, Din A2 eta Din A0 arteko formatuen 45.000 orrialderen digitalizazioa kontratatu zen Vinfra-rekin, bai TIFF formatuan, RGB moldeko 300 dpi optiko konprimatu gabe, bai JPG eta PDF formatuetan.

ONDARE HISTORIKO ARTISTIKOAN ESKU HARTZEA

Bere eginkizunen artean, Udal Artxiboak ondare historiko artistikoa zaharberritu eta **erostearekin** lotutako gaietan esku hartu du. Horrela, bitartekeritza-lana egin zen, Huarte Solchaga familiari Iruñeko harrizko armari bat 30.000 euroan erosteko. XVI. mendekoa da eta Kondestable jauregian jarri zen.

Era berean, eta udaletxeko fatxadako Justiziaren estatuari ekintza bandaliko egin zitzaionez, bitartekaritza-lana egin zen, behar ziren **zaharberritze-lanak** María del Mar Navarriori enkargatzeko (CYR-PA, Conservación y Restauración del Patrimonio, C.B.), zeinak ezpataren erreplika bat egin baitzuen, 2019az geroztik Udal Artxiboan gordea dagoen ezpatatik abiatuta.